

Krzysztof Kostka

Uniwersytet Zielonogórski

CMENTARZ WOJENNY ARMII RADZIECKIEJ W NOWOGRODZCU W POWIECIE BOLESŁAWIECKIM

Nekropolie wojenne żołnierzy radzieckich miały świadczyć o wielkiej ofierze krwi poniesionej w walkach o wyparcie hitlerowskiego najeźdźcy oraz być wyrazem wdzięczności naszego społeczeństwa i braterstwa broni obu narodów. Dowodem tej krwawej ofiary są cmentarze wojenne w całej Polsce, na których pochowanych jest około 600 tysięcy czerwonoarmistów. W czasach Polski Ludowej miejsca te zostały otoczone kultem i wszelkie większe ceremonie w danym mieście nie mogły się odbyć bez złożenia wieńców na cmentarzu wojennym lub pod pomnikiem braterstwa broni. Pierwsze cmentarze oraz pomniki poświęcone Armii Radzieckiej zaczęto budować już w czasie trwania działań wojennych w 1945 roku. Na tego typu obiekty wybierano przeważnie najbardziej reprezentacyjne miejsca miasta lub wsi¹. Pieczę nad grobami i nekropoliami wojennymi sprawuje państwo, co wynika z postanowień Konwencji Genewskiej i Ustawy o grobach i cmentarzach wojennych z 28 marca 1933 roku². Po przejściu od komendantur wojennych władzy sprawami grobownictwa wojennego zajęło się Ministerstwo Administracji Publicznej, a następnie rozporządzeniem Rady Ministrów z 3 czerwca 1950 roku przekazano je Ministerstwu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej³. W latach 1948-1954 w całym kraju przeprowadzono akcję ekshumacyjną, podczas której przeniesiono pojedyncze mogiły oraz mniejsze cmentarze wojenne⁴.

W niniejszym artykule przedstawię problematykę grobownictwa wojennego oraz opiszę historię cmentarza wojennego żołnierzy radzieckich w Nowogrodzcu. Poruszę problematykę powstania, remontów i konserwacji tego obiektu.

Cmentarz wojenny Armii Radzieckiej w Nowogrodzcu znajduje się przy ul. Sienkiewicza. Położony jest na wzgórzu, przy wieży widokowej. Obok biegnie droga prowadząca do Lwówka Śląskiego. Cmentarz powstał w wyniku ekshumacji prze-

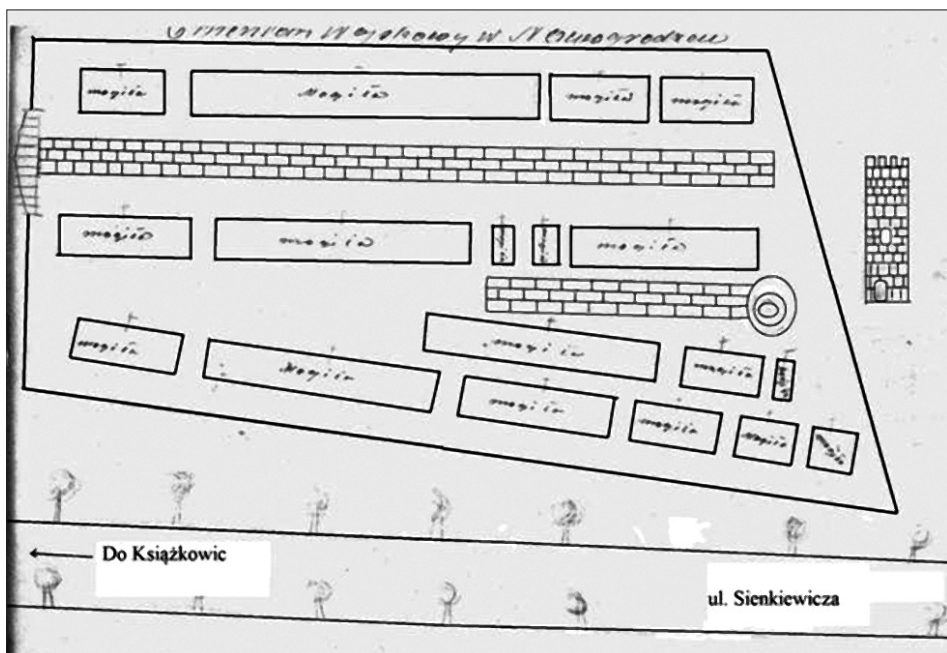
1 G. Trzaskowska, *Cmentarze wojenne na Dolnym Śląsku*, [w:] *Dolny Śląsk 1945-Dolny Śląsk 2005*, red. B. Cybulski, Wrocław 2006, s. 77; P. Migdalski, *Powstanie i dzieje cmentarza wojennego żołnierzy Armii Radzieckiej w Chojnie w latach 1950-2006*, [w:] *Chojna i okolice na przestrzeni wieków*, Chojna-Zielona Góra 2007, s. 171; I. Grzesiuk-Olszewska, *Polska rzeźba pomnikowa*, Warszawa 1995, s. 46.

2 Dziennik Ustaw z dn. 28.03.1933 r., Nr 39, poz. 311.

3 Dziennik Ustaw z dn. 03.06.1950 r., Nr 26, poz. 233.

4 B. Affek-Bujalska, *Groby żołnierzy Armii Radzieckiej poległych w Polsce w II wojnie światowej*, „Przeszłość i Pamięć” 1999, nr 1 (10), s. 35-38, 45-47.

prowadzonych w 1945 roku na terenie miasta i okolic. Spoczywa na nim 222 żołnierzy Armii Czerwonej poległych w walkach o Nowogrodziec i okolice. Według pierwotnego opisu technicznego cmentarza ogólna powierzchnia nekropolii wynosi 979 m². Cmentarz otoczony jest parkanem żelaznym na podmurowaniu o długości 153 mb oraz wysokości 1,3 m. Na cmentarzu znajdowało się 18 mogił, w tym 15 zbiorowych. Nagrobki były betonowe, a mogiły ziemne okrawężnikowane. Ścieżki były wyłożone cegłą w liczbie 112 m². Patronat nad cmentarzem objęło Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Nowogrodźcu⁵.

Ryc. 1. Mapa topograficzna Cmentarza Wojskowego Żołnierzy Armii Radzieckiej w Nowogrodźcu (stan cmentarza w roku 1945)

Źródło: APWr, o/Lubań, PPRN w Bolesławcu, sygn. 1243.

Pierwsze prace remontowe i konserwacyjne na nekropolii w Nowogrodźcu przeprowadzono do 8 maja 1951 roku. Koszt tych prac opiewał na łączną kwotę 10 tys. zł, a ich zakres obejmował odmalowanie napisów na grobach i podmurowanie parkanu oraz utrzymanie czystości i obsadzenie kwiatami 15 mogił zbiorowych⁶.

5 APWr, o/Lubań, PPRN w Bolesławcu, sygn. 1244, s. 11-12.

6 APWr, o/Lubań, PPRN w Bolesławcu, sygn. 1242, s. 2.

TABELA 1. Dane statystyczne dotyczące liczby pochowanych żołnierzy radzieckich na cmentarzu wojennym w Nowogrodźcu (wg stanu na 1945 r.)⁷

Nr mogiły	Liczba pochowanych
1	bracka, zbiorcza – brak danych co do liczby pochowanych
2	15
3	5
4	20
5	zbiorcza – brak danych co do liczby pochowanych
6	10
7	1
8	1
9	63
10	zbiorcza – brak danych co do liczby pochowanych
11	zbiorcza – brak danych co do liczby pochowanych
12	1
13	10
14	zbiorcza – brak danych co do liczby pochowanych
15	zbiorcza – brak danych co do liczby pochowanych
16	zbiorcza – brak danych co do liczby pochowanych
17	zbiorcza – brak danych co do liczby pochowanych
18	6

Na cmentarzu w Nowogrodźcu 6 sierpnia 1951 roku znajdowało się 158 poległych żołnierzy radzieckich pochowanych w 3 mogiłach pojedynczych i 15 zbiorczych⁸.

Prezydium Powiatowej Rady Narodowej (dalej PPRN) w Bolesławcu otrzymało kredyt w Banku Komunalnym Oddział we Wrocławiu na remont cmentarza wojennego w Nowogrodźcu, w związku z tym 28 lipca 1951 roku zlecono wykonanie dokumentacji, a 7 sierpnia 1951 roku przygotowująca ją komisja wyszczególniła prace, które powinny być wykonane:

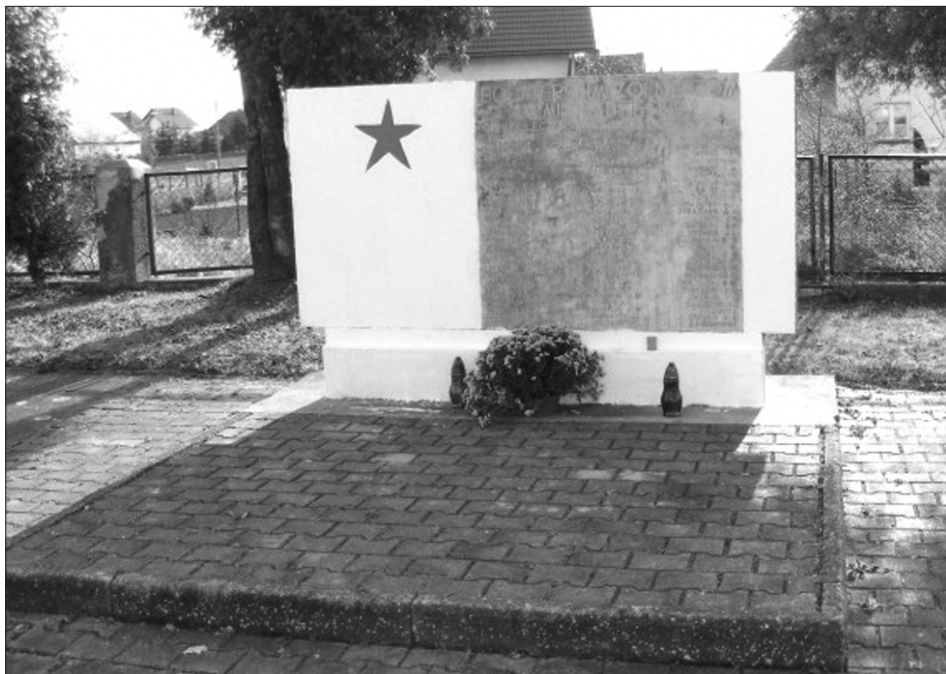
1. Oczyszczenie całego terenu cmentarza.
2. Wyrównanie ścieżek z wysypanym żwirkiem.
3. Kontrola i uzupełnienie murów ujmujących nagrobki.
4. Remont bramy wejściowej oraz ogrodzenia.
5. Odnowienie napisów.
6. Przeróbka wyprawy pomników.

Dokumentacja techniczna została wykonana do 1 września 1951 roku⁹.

7 Obliczenia własne na podstawie akt APWr, o/Lubań, PPRN w Bolesławcu, sygn. 1243.

8 APWr, o/Lubań, PPRN w Bolesławcu, sygn. 1243.

9 APWr, o/Lubań, PPRN w Bolesławcu, sygn. 1242, s. 192.

Ryc. 2. Pomnik stan obecny (fot. autor)

Na prace związane z uporządkowaniem i rozbudową cmentarza w okresie od 1 września do 31 października 1951 roku wydano 7500 zł¹⁰.

Do 1 listopada 1951 roku wykorzystano przydzielony kredyt w wysokości 300 zł. Kwotę 160 zł przeznaczono na oczyszczenie cmentarza z chwastów, podmurowanie nagrobków i pomników oraz ich pobielenie, a kolejne 140 zł na kupno i posadzenie kwiatów. Budżet potrzebny do zakończenia prac na cmentarzu wynosił 4750 zł¹¹.

Wojewódzkie Zrzeszenie Gospodarki Komunalnej we Wrocławiu (WZGK) 28 czerwca 1966 roku przeprowadziło lustrację cmentarza wojennego Armii Radzieckiej w Nowogrodźcu. W czasie kontroli stwierdzono, że:

1. Nie ma furtki wejściowej na cmentarz. Osoby odwiedzające cmentarz muszą przechodzić przez płot.
2. Cmentarz jest zarośnięty wysoką trawą.
3. Groby i kwatery są porośnięte zielskiem.
4. Główny pomnik, wybudowany z cegły rozbiórkowej, otynkowanej zaprawą cementową, jest popękany i odpada z niego tynk.
5. Krawężniki przy grobach i kwaterach, wykonane z cegły, rozpadają się.

10 *Ibidem*, s. 67; APWr, o/Lubań, PPRN w Bolesławcu, sygn. 1243.

11 APWr, o/Lubań, PPRN w Bolesławcu, sygn. 1242, s. 69, 76, 93.

6. Chodniki są zarośnięte trawą.
7. Cały cmentarz jest zapuszczony i nie jest pielęgnowany.
8. W 1966 roku na konserwację cmentarza został przyznany kredyt w wysokości 60 tys. zł, z którego do dnia kontroli nic nie wydano¹².

26 lipca 1966 roku WZGK we Wrocławiu na podstawie protokołu z lustracji cmentarza Armii Radzieckiej w Nowogrodźcu z dnia 28 czerwca 1966 r. zalecił Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Nowogrodźcu, co następuje:

1. Z przyznanych kredytów 60 tys. zł należy wykonać niezbędną konserwację cmentarza. W pierwszym rzędzie wykonać furtkę wejściową na cmentarz, następnie wykosić trawy, oczyścić ścieżki i w miarę możliwości zasadzić kwiaty sezonowe.

2. Wystąpić do jednego z biur projektów budownictwa z wnioskiem o opracowanie projektu-kosztorysu na kapitalny remont. Dokumentację techniczną należy opracować w ciągu 1967 r., by następnie przystąpić do realizacji.

3. Zwraca się uwagę, że mimo przyznanych kredytów cmentarz był nie pielęgnowany. Należy bezzwłocznie przystąpić do skoszenia trawników i opielenia grobów¹³.

2 sierpnia 1966 roku PPRN w Bolesławcu po uzgodnieniu z dyrekcją Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej w Bolesławcu nakazuje PMRN w Nowogrodźcu do 10 sierpnia 1966 roku zlecić wspomnianemu przedsiębiorstwu wykonanie niezbędnej konserwacji cmentarza na kwotę 50 tys. zł. Jednocześnie nakazano przystąpić do realizowania wszystkich postanowień zawartych w piśmie WZGK we Wrocławiu z 26 lipca 1966 roku. O wykonaniu powyższych postanowień należało powiadomić w terminie do 30 sierpnia¹⁴.

Wojewódzkie Zrzeszenie Gospodarki Komunalnej we Wrocławiu 31 sierpnia 1966 roku przesłało do PPRN w Bolesławcu pismo dotyczące stanu utrzymania obiektów grobownictwa wojennego. Za przykład zaniedbania uznano całkowicie zachwaszczony cmentarz Armii Radzieckiej w Nowogrodźcu¹⁵.

W 1968 roku przeznaczono 500 tys. zł na przebudowę cmentarza według nowoczesnych wymogów. W tym czasie prawdopodobnie doszło do zmiany ułożenia mogił, które zachowało się do dnia dzisiejszego¹⁶.

Prace związane z przebudową i urządzeniem cmentarza zakończono w 1971 roku. Odpowiedzialność za stan obiektu ponosił Zakład Gospodarki Komunalnej w Nowogrodźcu, a opiekę patronacką sprawowała drużyna ZHP przy szkole podstawowej w Nowogrodźcu.

W późniejszych latach po zakończeniu urządzania nekropolii ograniczono się do konserwacji i pielęgnacji zieleni.

12 APWr, o/Lubań, PPRN w Bolesławcu, sygn. 1244, s. 134.

13 *Ibidem*, s. 133.

14 *Ibidem*, s. 140.

15 *Ibidem*, s. 101.

16 *Ibidem*, s. 13.

Ryc. 3. Cmentarz w Nowogrodźcu stan obecny (fot. autor)

W 2003 roku miasto przeznaczyło na usługi remontowe cmentarza wojennego 1300 zł. Na 2004 rok przewidywano taką samą sumę, a na kolejny rok – o 300 zł mniejszą¹⁷.

Cmentarz wojenny żołnierzy Armii Radzieckiej w Nowogrodźcu powstał w latach 1945-1951. Proces jego budowy i przemian zachodzących na nim odzwierciedlają losy wielu podobnych nekropolii w całej Polsce. Dzieje nekropolii można podzielić na trzy etapy: pierwszy – budowa cmentarza, drugi – przebudowa i remonty na przełomie lat 60. i 70. XX wieku oraz trzeci – związany ze zmianami po obaleniu systemu komunistycznego.

Obecny stan cmentarza jest dobry. Mogiły i pomnik są pomalowane białą farbą, napisy na płytach nagrobnych są czytelne i pomalowane na czerwono. Jedna płyta jest połamana w górnej części. Teren cmentarza jest zadbany i sprzątnięty.

Wykaz pochowanych na cmentarzu wojennym żołnierzy Armii Radzieckiej w Nowogrodźcu

Lp.	Nazwisko i imię, imię ojca, stopień wojskowy	Data urodzenia	Data śmierci	Nr mogiły
1	Sabin I.N., jefrajter	b.d.	16.04.1945	1
2	Bremenko P.P., jefrajter	1923	b.d.	
3	Gramabajew N., szeregowy	1924	16.03.1945	
4	Winnickij A.J., szeregowy	1925	15.04.1945	

¹⁷ Załącznik Nr 2 Do Zarządzenia Nr 19/2004 Burmistrza Nowogrodźca z dnia 24 marca 2004 r.; Załącznik Nr 1 do Uchwały nr XXVIII/238/05 Rady Miejskiej w Nowogrodźcu z dnia 21 stycznia 2005 r.

5	nieznany	b.d.	b.d.	
6	nieznany	b.d.	b.d.	
7	nieznany	b.d.	b.d.	
8	nieznany	b.d.	b.d.	
9	nieznany	b.d.	b.d.	
10	nieznany	b.d.	b.d.	
11	nieznany	b.d.	b.d.	
12	nieznany	b.d.	b.d.	
13	nieznany	b.d.	b.d.	
14	nieznany	b.d.	b.d.	
15	nieznany	b.d.	b.d.	
16	nieznany	b.d.	b.d.	
17	nieznany	b.d.	b.d.	
18	nieznany	b.d.	b.d.	
19	nieznany	b.d.	b.d.	
20	nieznany	b.d.	b.d.	
21	nieznany	b.d.	b.d.	
22	Sanow W.I., starszyna	b.d.	b.d.	
23	Sabin S.A., st. sierżant	b.d.	b.d.	2
24	Garson A.K., st. sierżant	b.d.	b.d.	
25	Bielousow, st. sierżant	b.d.	b.d.	
26	Zagorunko I.D., szeregowy	1925	14.04.1945	3
27	Demogowas M., mł. sierżant	1919	b.d.	
28	Burak P.G., szeregowy	b.d.	b.d.	
29	Sadłakizew	b.d.	b.d.	
30	Słaura	b.d.	b.d.	4
31	Gorajew P.N., lejttenant	b.d.	b.d.	
32	Kriwonogow	b.d.	b.d.	
33	Pankow G.B., szeregowy	b.d.	b.d.	
34	Pożydajew N.S., szeregowy	1922	b.d.	
35	Agarkow H.I., szeregowy	1924	b.d.	
36	Nikulin N.I., mł. lejttenant	b.d.	18.04.1945	
37	Kulikow N., mł. sierżant	1906	17.04.1945	
38	nieznany	b.d.	b.d.	
39	nieznany	b.d.	b.d.	
40	nieznany	b.d.	b.d.	
41	nieznany	b.d.	b.d.	5
42	nieznany	b.d.	b.d.	
43	nieznany	b.d.	b.d.	
44	nieznany	b.d.	b.d.	
45	nieznany	b.d.	b.d.	
46	nieznany	b.d.	b.d.	
47	nieznany	b.d.	b.d.	

48	nieznany	b.d.	b.d.	
49	nieznany	b.d.	b.d.	
50	nieznany	b.d.	b.d.	
51	nieznany	b.d.	b.d.	
52	nieznany	b.d.	b.d.	
53	nieznany	b.d.	b.d.	6
54	Marnikow Ch., szeregowy	b.d.	b.d.	
55	Lebinskij T., szeregowy	b.d.	b.d.	
56	Dektarow I.F., szeregowy	b.d.	b.d.	
57	Blinkow N.I., szeregowy	b.d.	b.d.	7
58	Bezmertnyj W., szeregowy	b.d.	b.d.	
59	Szymko F., szeregowy	b.d.	b.d.	
60	Pabeow W., szeregowy	b.d.	b.d.	
61	Daglnew Ch., szeregowy	b.d.	b.d.	8
62	Utkałajew D.A., sierżant	b.d.	b.d.	
63	Doniec Z.I., szeregowy	b.d.	b.d.	
64	Borowik J.I., szeregowy	b.d.	b.d.	
65	Potopow A.S., szeregowy	b.d.	b.d.	9
66	Doniwienko A., szeregowy	b.d.	b.d.	
67	Takaczew M.A., szeregowy	b.d.	b.d.	
68	Juijew N.B., szeregowy	b.d.	b.d.	10
69	Wyjalenow Z., szeregowy	b.d.	b.d.	
70	Antipow W.M., starszyna	1921	b.d.	
71	Jermołajew I.W., starszyna	1922	b.d.	
72	Pichur G.W., jefrejter	1922	b.d.	
73	Chamadulin F.G., szeregowy	1926	b.d.	
74	nieznany	b.d.	b.d.	
75	nieznany	b.d.	b.d.	
76	nieznany	b.d.	b.d.	
77	nieznany	b.d.	b.d.	
78	nieznany	b.d.	b.d.	
79	nieznany	b.d.	b.d.	
80	nieznany	b.d.	b.d.	
81	nieznany	b.d.	b.d.	
82	nieznany	b.d.	b.d.	
83	nieznany	b.d.	b.d.	
84	nieznany	b.d.	b.d.	
85	nieznany	b.d.	b.d.	
86	nieznany	b.d.	b.d.	
87	nieznany	b.d.	b.d.	
88	nieznany	b.d.	b.d.	
89	nieznany	b.d.	b.d.	
90	nieznany	b.d.	b.d.	

91	Batrak A.I., szeregowy	b.d.	b.d.	11
92	Kobzew A.T., szeregowy	b.d.	b.d.	
93	Krutogłaz H.A., szeregowy	b.d.	b.d.	
94	Jałowej G.S., starszyna	b.d.	b.d.	
95	nieznany	b.d.	b.d.	
96	nieznany	b.d.	b.d.	
97	nieznany	b.d.	b.d.	
98	nieznany	b.d.	b.d.	
99	nieznany	b.d.	b.d.	
100	nieznany	b.d.	b.d.	
101	nieznany	b.d.	b.d.	
102	nieznany	b.d.	b.d.	
103	nieznany	b.d.	b.d.	
104	nieznany	b.d.	b.d.	
105	nieznany	b.d.	b.d.	
106	nieznany	b.d.	b.d.	
107	nieznany	b.d.	b.d.	
108	nieznany	b.d.	b.d.	
109	nieznany	b.d.	b.d.	
110	nieznany	b.d.	b.d.	
111	nieznany	b.d.	b.d.	
112	Kułaga A.F., szeregowy	1911	b.d.	12
113	Wołochowij W.I., szeregowy	1918	b.d.	
114	Kusznier P.N., szeregowy	1904	b.d.	
115	Kulikowskij J.A., szeregowy	1896	b.d.	
116	Rublow F.G., szeregowy	b.d.	b.d.	13
117	Wostrykow W.F., szeregowy	b.d.	b.d.	
118	Jalikin A.S., szeregowy	b.d.	b.d.	
119	Andromow W.F., szeregowy	b.d.	b.d.	14
120	Gołowanow A., st. sierżant	b.d.	b.d.	
121	Postrawiczus N., szeregowy	b.d.	b.d.	
122	Deczynis E.A., szeregowy	b.d.	b.d.	
123	Leona T.P., szeregowy	b.d.	b.d.	
124	nieznany	b.d.	b.d.	
125	nieznany	b.d.	b.d.	
126	nieznany	b.d.	b.d.	
127	nieznany	b.d.	b.d.	
128	nieznany	b.d.	b.d.	
129	nieznany	b.d.	b.d.	
130	nieznany	b.d.	b.d.	
131	nieznany	b.d.	b.d.	
132	nieznany	b.d.	b.d.	
133	nieznany	b.d.	b.d.	

134	nieznany	b.d.	b.d.	
135	nieznany	b.d.	b.d.	
136	nieznany	b.d.	b.d.	
137	nieznany	b.d.	b.d.	
138	nieznany	b.d.	b.d.	
139	nieznany	b.d.	b.d.	
140	nieznany	b.d.	b.d.	
141	Skipitis A.S., szeregowy	b.d.	b.d.	
142	Kotarozukow A.A., szeregowy	b.d.	b.d.	
143	Lazabnoj P.A., szeregowy	b.d.	b.d.	
144	Labazajew A.W., szeregowy	b.d.	b.d.	
145	nieznany	b.d.	b.d.	15
146	nieznany	b.d.	b.d.	
147	nieznany	b.d.	b.d.	
148	nieznany	b.d.	b.d.	
149	nieznany	b.d.	b.d.	
150	nieznany	b.d.	b.d.	
151	nieznany	b.d.	b.d.	
152	nieznany	b.d.	b.d.	
153	nieznany	b.d.	b.d.	
154	nieznany	b.d.	b.d.	
155	nieznany	b.d.	b.d.	
156	nieznany	b.d.	b.d.	
157	nieznany	b.d.	b.d.	
158	nieznany	b.d.	b.d.	
159	nieznany	b.d.	b.d.	
160	nieznany	b.d.	b.d.	
161	nieznany	b.d.	b.d.	
162	nieznany	b.d.	b.d.	
163	nieznany	b.d.	b.d.	
164	Stupak D.N., starszyna	b.d.	b.d.	16
165	Michajłow R.N., szeregowy	b.d.	b.d.	
166	Zabłockis B.A., sierżant	b.d.	b.d.	
167	Baławanow A.N., st. lejtienant	b.d.	b.d.	
168	nieznany	b.d.	b.d.	
169	nieznany	b.d.	b.d.	
170	nieznany	b.d.	b.d.	
171	nieznany	b.d.	b.d.	
172	nieznany	b.d.	b.d.	
173	nieznany	b.d.	b.d.	
174	nieznany	b.d.	b.d.	
175	nieznany	b.d.	b.d.	
176	nieznany	b.d.	b.d.	

177	nieznany	b.d.	b.d.	
178	nieznany	b.d.	b.d.	
179	nieznany	b.d.	b.d.	
180	nieznany	b.d.	b.d.	
181	nieznany	b.d.	b.d.	
182	nieznany	b.d.	b.d.	
183	nieznany	b.d.	b.d.	
184	nieznany	b.d.	b.d.	
185	nieznany	b.d.	b.d.	
186	nieznany	b.d.	b.d.	
187	Morin Ch.W., szeregowy	b.d.	b.d.	17
188	Kozaczek A.Ł., szeregowy	b.d.	b.d.	
189	Szyłkow S.A., szeregowy	b.d.	b.d.	
190	Soburoten, szeregowy	b.d.	b.d.	
191	nieznany	b.d.	b.d.	
192	nieznany	b.d.	b.d.	
193	nieznany	b.d.	b.d.	
194	nieznany	b.d.	b.d.	
195	nieznany	b.d.	b.d.	
196	nieznany	b.d.	b.d.	
197	nieznany	b.d.	b.d.	
198	nieznany	b.d.	b.d.	
199	nieznany	b.d.	b.d.	
200	nieznany	b.d.	b.d.	
201	nieznany	b.d.	b.d.	
202	nieznany	b.d.	b.d.	
203	nieznany	b.d.	b.d.	
204	nieznany	b.d.	b.d.	
205	nieznany	b.d.	b.d.	
206	nieznany	b.d.	b.d.	
207	nieznany	b.d.	b.d.	
208	nieznany	b.d.	b.d.	
209	nieznany	b.d.	b.d.	
210	Bonlachow A., szeregowy	b.d.	b.d.	18
211	Anasow A.J., szeregowy	b.d.	b.d.	
212	Akimow Ł.A., szeregowy	b.d.	b.d.	
213	Mazurin A.G., szeregowy, szofer	1912	02.06.1945	19
214	Samoliuk P.N., mł. sierżant	b.d.	b.d.	
215	Piatkowskij W., mł. sierżant	b.d.	b.d.	
216	Samolenko F.N., szeregowy	b.d.	b.d.	
217	Lenow B.A., szeregowy	b.d.	b.d.	

218	Tretiak A.M., szeregowy	b.d.	b.d.	20
219	Szewielow I.S., artylerzysta	1909	b.d.	
220	Nekrawiebiczus P.A., szeregowy	1912	b.d.	
221	Spiridonow A.A., szeregowy	1924	b.d.	
222	Granowskij Boris Izraїlowicz, szeregowy	1900	10.04.1945	

Krzysztof Kostka

THE SOVIET ARMY WAR CEMETERY IN NOWOGRODZIEC

S u m m a r y

The article "The Soviet Army War Cemetery in Nowogrodziec" explores the subject of the history and transformation of the cemetery in the town Nowogrodziec. At the cemetery there are the graves of 222 Soviet soldiers. In this article, I describe the steps to arise and to modernize and renoval of the facility. I also present the costs that were incurred for the maintenance of the cemetery, and what was the impact of the object for the post-war period, as well as the present time. The study was based mainly on archived materials stored at the State Archives in Wroclaw and the Department in Luban.